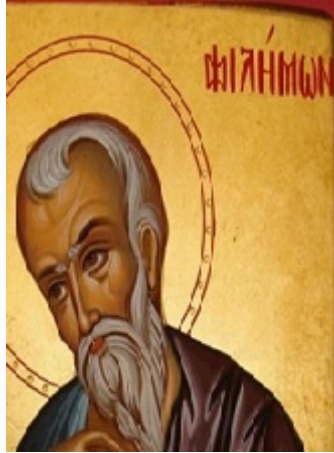
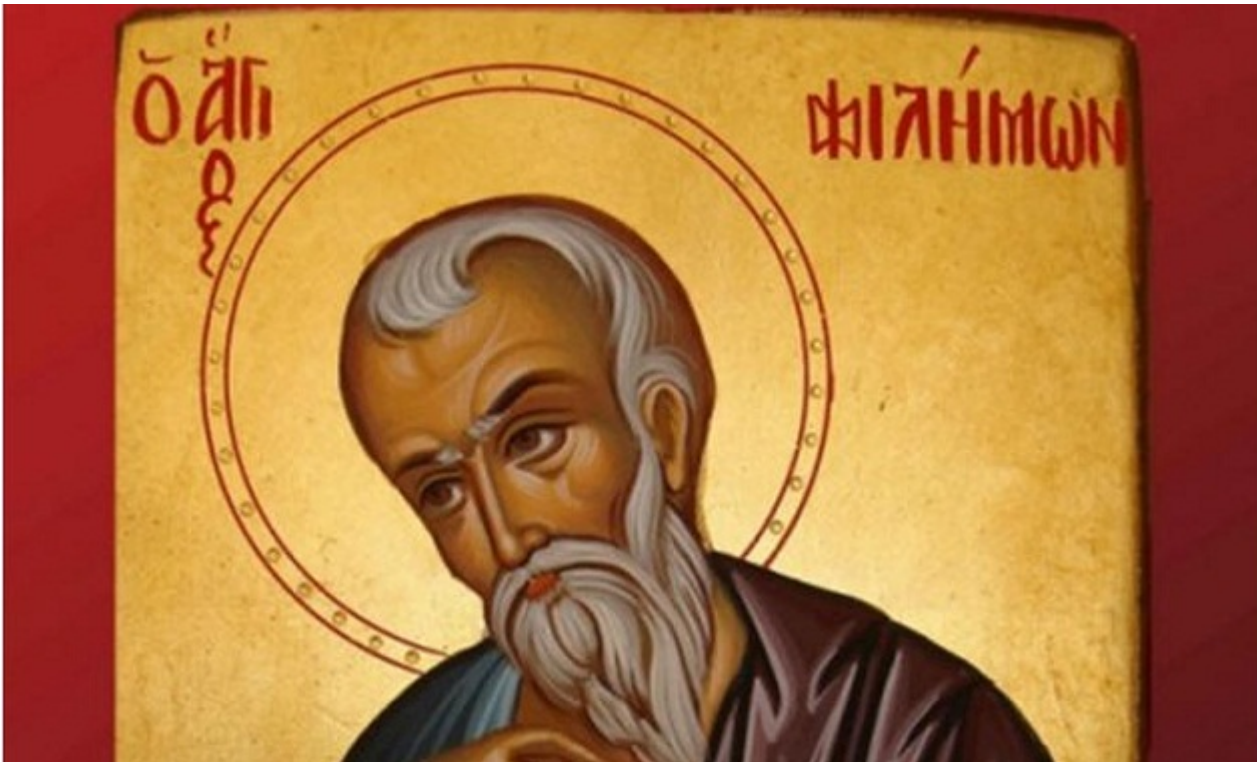

Άγ. Φιλήμων: Ουκέτι ως δούλον, αλλ' υπέρ δούλον, αδελφόν αγαπητόν

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Στις 22 Νοεμβρίου η Εκκλησία τιμά τη μνήμη του αγ. αποστόλου **Φιλήμονος**, της αγ. **Απφίας** και του αγ. **Αρχίππου**. Αυτοί ήταν μέλη της Εκκλησίας των Κολοσσών και είχαν κατηχηθεί από τον απ. Παύλο. Η επιστολή που ο απ. Παύλος απευθύνει προς το Φιλήμονα αποτελεί το μικρότερο κείμενο της Καινής Διαθήκης με μόλις 25 στίχους. Πρόκειται για ένα προσωπικό κείμενο, το οποίο γράφεται από τον απόστολο των εθνών, κατά πάσα πιθανότητα, από την Έφεσο κατά την περίοδο που ήταν φυλακισμένος εκεί.

Στη φυλακή ο απόστολος συνάντησε και έναν δούλο, ο οποίος είχε δραπετεύσει από το σπίτι του κυρίου του, του Φιλήμονα, είχε συλληφθεί και πλέον ήταν συνδέσμιος του Παύλου. Ο δούλος αυτός, ο Ονήσιμος, δέχτηκε το μήνυμα του ευαγγελίου και απελευθερώθηκε, ίσως με τη βοήθεια των πιστών της Εφέσου, από τη φυλακή με το σκοπό να επιστρέψει στο σπίτι του κυρίου του. Η επιστολή που απευθύνεται στο Φιλήμονα από τον απόστολο έχει σκοπό να του εξηγήσει ότι ο δραπετής δούλος, ο οποίος κατά την πρακτική της εποχής έπρεπε να υποστεί τρομερή τιμωρία, επέστρεψε οικειοθελώς στο σπίτι του κυρίου του, καθώς στη φυλακή έγινε Χριστιανός.

Από την άλλη μεριά ο Φιλήμων, ως μέλος της Εκκλησίας, είχε υποχρέωση να τον υποδεχθεί πλέον, ως αδελφό και όχι ως δούλο (στίχος 16).

Εδώ εντοπίζουμε το κέντρο βάρους της συγκεκριμένης επιστολής και το λόγο για τον οποίο, ένα, κατά τα φαινόμενα, ιδιωτικό κείμενο, ενσωματώθηκε στον κανόνα της Καινής Διαθήκης.

Με τη φράση που προτάξαμε ως τίτλο του κειμένου συντελείται μία αθόρυβη επανάσταση από τον απ. Παύλο: καταργεί τη δουλεία όχι ως θεσμό, αυτό δεν είχε την απαραίτητη εξουσία να το κάνει ή θα ήταν ουτοπικό για την εποχή του, αλλά στην ουσία της. Ο δούλος σε ένα χριστιανικό σπίτι δεν ήταν πλέον δούλος. Ήταν αδελφός. Η νομική σχέση συνεχιζόταν αμετάβλητη, αλλά η προσωπική σχέση είχε αλλάξει πλήρως. Ο δούλος, κατά την ανθρωπολογία πολλών αρχαίων σοφών, με το που εξανδραποδιζόταν έχανε, μαζί με την ελευθερία του, την ανθρώπινη υπόστασή

του. Πλέον αντιμετωπιζόταν ως υπάνθρωπος, χρήσιμος για τη διεκπεραίωση διαφόρων εργασιών, αλλά ουσιαστικά ανύπαρκτος νομικά, κοινωνικά και ανθρώπινα.

Ο απόστολος για τη φράση «οὐκέτι ὡς δοῦλον, ἀλλ' ὑπὲρ δοῦλον, ἀδελφὸν ἀγαπητόν» επιτυγχάνει τρία βασικά δεδομένα που αλλάζουν τη στάση του χριστιανικού κόσμου απέναντι στους δούλους:

1. **«οὐκέτι ὡς δοῦλον»**. Ξεκαθαρίζει ότι πλέον, αυτός που πριν από λίγο εθεωρείτο περιουσιακό στοιχείο, απόκτημα, εργαλείο, για μία οικογένεια ή μία επιχείρηση, δεν ήταν κάτι τέτοιο.

2. **«ὑπὲρ δοῦλον»**. Με αυτή τη φράση ανυψώνει τον Ονήσιμο, του οποίου ακόμη και το όνομα, κατά τη συνήθεια της εποχής, δήλωνε την κατάσταση δουλείας στην οποία ευρισκόταν στην τάξη των ανθρώπων. Θα λέγαμε ότι, αν και παραμένει δούλος, τον αποκαθιστά στην τάξη των ανθρώπων. Στάση, η οποία, για την εποχή εκείνη, ήταν ακατανόητη και επικίνδυνη για τη σταθερότητα της κοινωνίας, καθώς το οικονομικό σύστημά της ήταν δομημένο στο διαχωρισμό ελευθέρων ανθρώπων και δούλων.

3. **«ἀδελφὸν ἀγαπητόν»**. Η ολοκλήρωση της φράσης του αποστόλου είναι ακόμη πιο συγκλονιστική. Παρακαλεί έντονα το Φιλήμονα να προχωρήσει σε μία ακόμη υπέρβαση. Ο δούλος του και πρώην δραπετής πρέπει πλέον να λογίζεται ως αδελφός. Δεν είναι αρκετό να θεωρείται πλήρης άνθρωπος, σαν να ήταν ελεύθερος, αλλά πρέπει να καλύψει κάθε απόσταση που τον χωρίζει από αυτόν. Ενώ τυπικά θα παραμένει δούλος θα πρέπει να του συμπεριφέρονται ως μέλος της οικογένειάς τους. Ο Φιλήμων και η κατ' οίκον εκκλησία του θα πρέπει να θεωρούν ισότιμο μέλος της τον Ονήσιμο, θα πρέπει να τον θεωρούν «ἀδελφὸν ἀγαπητόν». Έναν από αυτούς.

Αντίστοιχες υποχρεώσεις σεβασμού είχαν αναλάβει και οι δούλοι, όπως ο Ονήσιμος, ο οποίος πλέον πρέπει όχι απλώς να υπηρετεί τους κυρίους του, αλλά να τους αγαπά.

Αντιλαμβανόμαστε ότι η μικρή σε μέγεθος αυτή επιστολή αποτελεί μία βόμβα στα θεμέλια του εγωισμού και της εκμετάλλευσης του ενός ανθρώπου από τον άλλο. Απελευθερώνει δυνάμεις, οι οποίες αν δεν έχουν ως κίνητρο και κριτήριο την αγάπη είτε θα έμεναν ανενεργές είτε θα προκαλούσαν ανεξέλεγκτες κοινωνικές συγκρούσεις.

Με τη στάση του, όμως, υπηρετεί την αγάπη, αλλά, ταυτόχρονα, απελευθερώνει τους μεν δούλους από τα δεσμά της δουλείας και την καταπίεση, τους δε κυρίους

από τα δεσμά του εγωισμού, της αυταρέσκειας, της υποτίμησης του συνανθρώπου και της έλλειψης αγάπης προς τον πλησίον.